

de mens, de maat

Paul de Kort, *Meten met menselijke maten*, 2019

Tim Walker, *Giant doll kicks Lindsey Wixson*, 2011

Neo Matloga, *Dikarata*, 2021

Oscar Lourens, *Z.T. (GRIJSBOARD)*, 2015

Screenwear, *Exploring digital fashion*, Design Museum Den Bosch 2022/2023

Maison the Faux, *Faux Cosmetics*, 2017

Alice Neel, *Andy Warhol*, 1970

Goshka Macuga, *Of what is, that it is; of what is not, that it is not*, 2012

OP DE COVER
Nicole Eisenman, *Love or Generosity*, 2020

Het magazine *De mens, de maat* verschijnt t.b.v. het examen Beeldende Vakken VMBO 2025. Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling heeft ernaar gestreefd de auteursrechten op hier gebruikt materiaal te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Wie desondanks meent zekere rechten te doen gelden, wordt verzocht contact op te nemen met Cito.

Ontwerp: Sandra Derksen, Beetsterzwaag | © Cito, Arnhem

BEELDENDE VAKKEN CPE EN CSE
EXAMEN VMBO-GL EN TL

MAGAZINE 2025

de mens de maat

de mens, de maat

In dit magazine ontdek je welke rol de maat speelt in de beeldende kunst en op welke verschillende manieren daarnaar gekeken kan worden. De *menselijke maat* wordt regelmatig als uitgangspunt genomen voor het maken van een kunstwerk. Niet alleen letterlijk, zoals bijvoorbeeld het lichaam van de kunstenaar zelf, maar ook figuurlijk waarbij de gevoelens en behoeften van de mens het uitgangspunt vormen. Bij sommige kunstwerken is het *formaat* belangrijk. Heel klein of juist groot, de kunstenaar maakt hierin een bewuste keuze, bijvoorbeeld om een boodschap over te brengen. Wanneer je je helemaal van niets of niemand iets aantrekt, niet in de maat wilt lopen en je eigen gang gaat, dan houd je vast aan *je eigen maat*. Sommige kunstenaars vallen hierdoor extra op. Wanneer de kunstenaar *maatwerk* wil leveren, moet er bijvoorbeeld rekening worden gehouden met een ruimte, de vorm van muren, de eisen van de opdrachtgever. Zoiets kan de kunstenaar beperken in de eigen artistieke vrijheid.

Lorenzo Quin, *Support*, 2017

Maurizio Cattelan, *zonder titel*, 2001

Van formaat

Een piepklein of een heel groot kunstwerk, het formaat kan van invloed zijn op de manier waarop je een kunstwerk ziet en ervaart. Soms vergroot een formaat de zeggingskracht van een kunstwerk en kan het je aan het denken zetten. Er zijn enorme kunstwerken, waar je haast niet omheen kunt, en dus ook niet om de boodschap ervan. Soms voegt een afwijkend formaat humor of verwondering toe aan het kunstwerk.

Studio Tjep, *XXL chair*, 2004

Ana Mendieta, *zonder titel*, 1967

Kara Walker, *Fons Americanus*, 2019

Gerrit Rietveld en Truus Schröder, *interieur Rietveld Schröderhuis*, 1924

Gerhard Richter, *glasramen Dom van Keulen*, 2007

Customr, *Sportdome*, 2007

Gijs Frieling, *Het is alles een grote eenheid, Bert (detail)*, 2022

Michelangelo, *De schepping van Adam*, plafond Sixtijnse kapel, 1508-1512

Je eigen maat

Je hoeft niet mee te doen met wat de massa doet en kunt ervoor kiezen uniek en origineel te zijn. Ieder mens en elke kunstenaar is uniek, maar voor sommige kunstenaars is dat eigen, soms excentrieke karakter het belangrijkste in hun werk. Zij verzetten zich tegen het denken in hokjes en streven diversiteit en vrijheid na en het volgen van een eigen visie op alles.

Nick Cave, *Soundsuit*, 2014

Claude Cahun, *zelfportret*, 1927

De menselijke maat

Veel kunstenaars werken met de maat van de mens of gebruiken zichzelf als uitgangspunt. Dan verhoudt het kunstwerk zich tot het eigen lichaam van de kunstenaar. Dat is praktisch, je kent jezelf het beste maar het helpt ook bij het ontwerpen van een goed zittende stoel of een functionele rugzak. Soms speelt schoonheid een rol, men ontwerpt dan bijvoorbeeld gebouwen met een maatsysteem dat rekening houdt met de menselijke maat. Men vindt dat je alleen daarmee tot evenwichtige en harmonieuze ontwerpen komt.

Neem het magazine goed door, het geeft richting aan en inspiratie voor het cpe en het cse.

Orlan, *ORLAN-OïDE*, 2018

passend
proporties
groots
eigenzinnig
verhoudingen
aangepast
menselijk
excentriek
betekenisvol
in opdracht

Kijk voor meer
voorbeelden en
inspiratie op het
weblog:
www.dmdm25.nl

van formaat

Sovereignty
Simone Leigh

Voor de Biënnale van Venetië in 2022 kreeg Simone Leigh 3, als eerste zwarte vrouw, de opdracht om iets te maken voor het paviljoen van de Verenigde Staten. Leigh werkt met keramiek. Hiermee zoekt ze de grenzen op van wat mogelijk is en maakt enorme werken 1, 4-6 waarmee ze zich onderscheidt van de meeste keramisten. In haar werk speelt de positie van de zwarte vrouw een belangrijke rol. Het beeld voor de ingang heeft een hoofd als een schotel 2. Daarmee 'zendt' het kritiek uit over de omgang met vrouwen en de ouderwetse ideeën die nog steeds gangbaar zijn. Voor deze opdracht werd het dak van het paviljoen met riet bedekt en werden de pilaren betimmerd met hout. Ze verwijst hiermee naar de wereldtentoonstelling van 1934 in Parijs waar koloniale landen hutjes tentoonstelden, soms zelfs met oorspronkelijke bewoners erin. Wat ze vooral wil, is dat er een discussie wordt gevoerd over de vaak onzichtbare en ondergewaardeerde arbeid van de zwarte vrouw. Doordat zij haar werk op opvallende plekken plaatst, bijvoorbeeld op een drukke straat in New York, kan je moeilijk om haar boodschap heen 7.

1

2

3

4

5

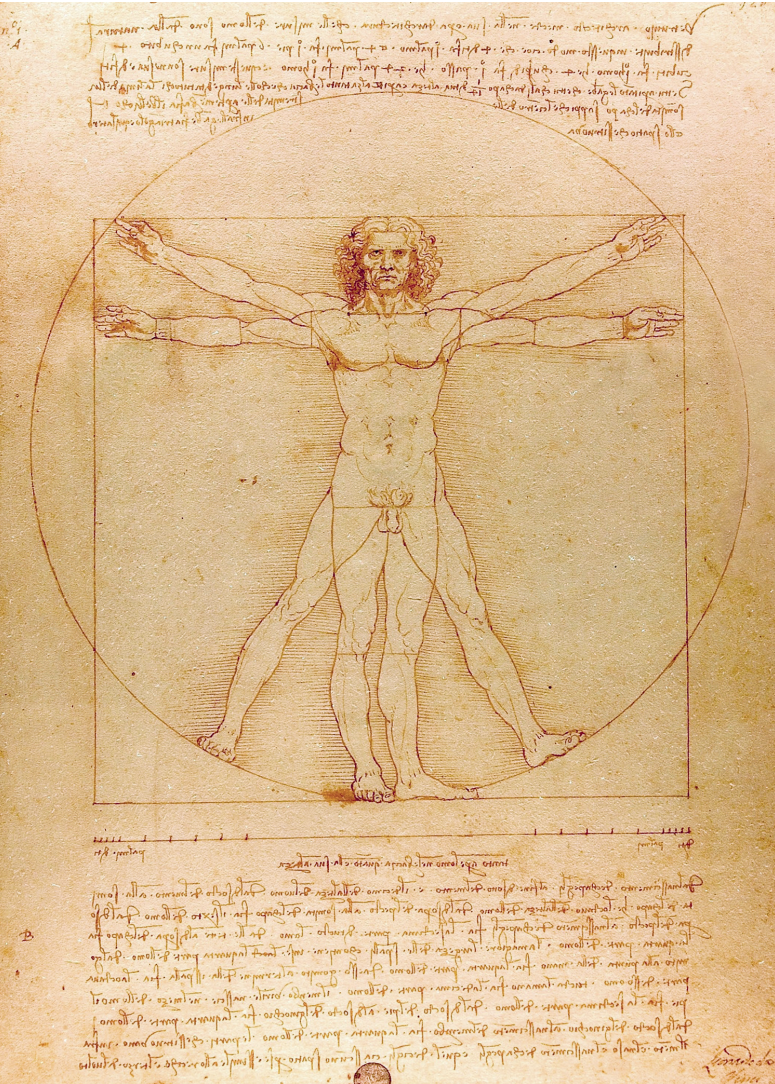
6

7

Bekijk ook
de video op het
weblog:
www.dmdm25.nl

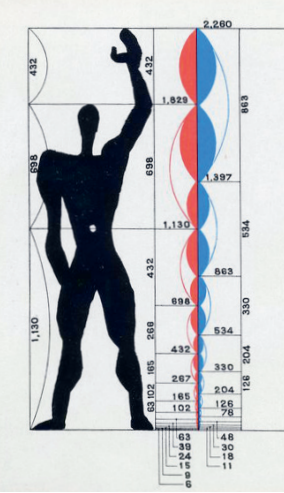
de menselijke maat

8

9

10

De menselijke maat in de architectuur en de beeldende kunst

In de klassieke oudheid beschreef Vitruvius de architectuur van die tijd. Hij had het idee dat de mens de maat is van alle dingen. Alleen als er gebouwd wordt met verhoudingen zoals die van het menselijk lichaam, dan krijg je mooie, evenwichtige gebouwen. Zo'n 1500 jaar later verwerkte Leonardo da Vinci dit idee in een tekening, die bekend werd als *De Vitruviusman* 8. De Frans-Zwitserse architect Le Corbusier bedacht een eigen schaal voor verhoudingen in de architectuur: *De Modulor* 9-10.

In de beeldende kunst neemt bijvoorbeeld Jannis Kounellis de mens als uitgangspunt voor zijn werk 11-12. Al jaren werkt hij met de maat van 'twee bedden', dat wil zeggen, twee keer 90 x 200 centimeter per deel, zo ongeveer de maat van een mens.

Let op: het gaat er bij het examen niet om de verschillende maatsystemen te kennen, wel moet je begrijpen dat er soms rekening wordt gehouden met de mens als maateenheid.

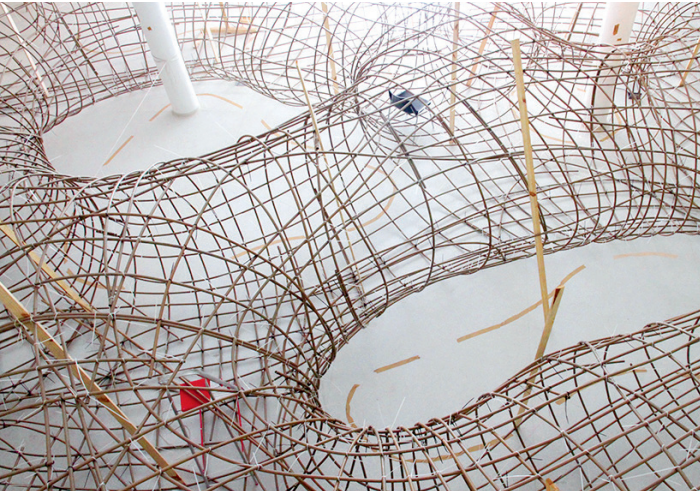

11

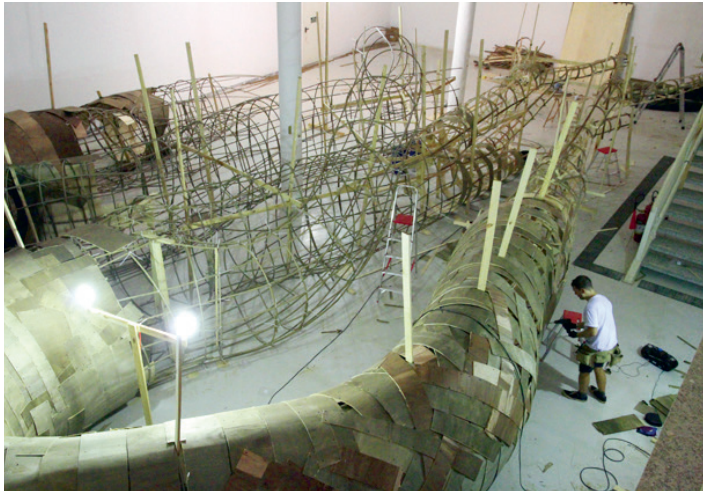

12

maatwerk

1

2

3

Transarquitetônica Henrique Oliveira

De Braziliaanse kunstenaar Henrique Oliveira maakte in 2014 voor het Museum van Hedendaagse Kunst van de universiteit van São Paulo een grootse installatie: *Transarquitetônica* 1-6. Het ziet eruit alsof een enorme boomwortel het museum binnen groeit. Oliveira maakte eerst een ijzeren constructie die lijkt op een skelet 1-2. Daarop spijkerde hij platen gebruikt multiplex die hij van bouwplaatsen haalde 4. Bezoekers worden uitgenodigd om het kunstwerk binnen te gaan en de binnenkant te verkennen 5. Het is maatwerk om de wortels te laten kronkelen om de pilaren in de ruimte en de ruimte volledig in te nemen. Oliveira probeert om van het afgedankte hout opnieuw iets te vormen dat verwijst naar een boom.

www.henriqueoliveira.com

5

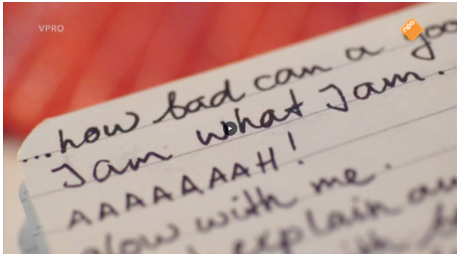

4

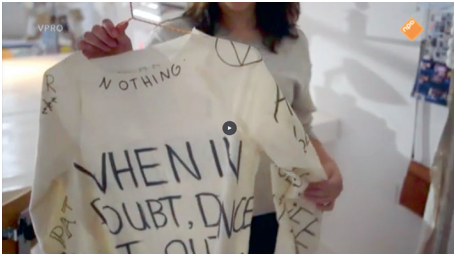

6

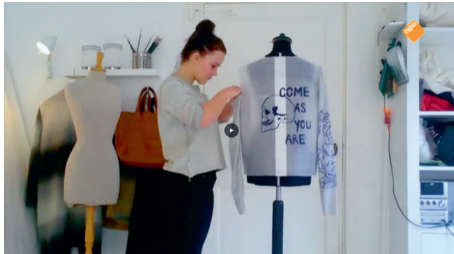
je eigen maat

7

8

9

interview Eva Vrolijk

De Nederlandse ontwerpster Eva Vrolijk heeft een passie voor mode. Ideeën haalt ze uit alles om haar heen, zoals de stad, het platteland, stoeptegels, maar vooral uit teksten 7. Die verwerkt ze in haar kleding en gebruikt ze als thema voor haar modecollecties 8-9. Zo brengt

ze haar boodschap over, want voor Eva is mode niet alleen kleding, maar ook kunst. Als kind verhuisde Eva vanuit de stad naar een dorp waar ze raar werd aangekeken als ze iets anders droeg dan de rest. Eva laat zich inspireren door mensen die durven op te vallen, een eigen stijl hebben en die zich onderscheiden van de massa. Als 14-jarige nam Eva deel aan de Kunstbende met haar modecollectie. Ze won en als prijs volgde ze een masterclass aan de kunstacademie ArtEZ in Arnhem waar zij later de opleiding tot modeontwerper afrondde. We stelden haar een paar vragen.

Hoe verliep je modeopleiding en welke uitdagingen kwam je er tegen?

Het gevoel een buitenbeentje te zijn, veranderde op ArtEZ waar ik vrienden met dezelfde interesses had. Docenten waren er behoorlijk sturend. Ik moest bijvoorbeeld kiezen of ik voor mannen of vrouwen wilde ontwerpen, een jurk of een broek, niet zomaar iets. Dat vond ik best ouderwets. De vrijheid in het werken, zoals het werk van ontwerper Bas Kosters uitstraalt, inspireert mij dan ook. Tijdens mijn afstudeerjaar in 2021 was men kritisch. Mijn eerste afstudeercollectie noemde ik *Girls With Knives* 10. Ik dacht dat ik een statement maakte. Ik probeerde zowel een stoere als een liefelijke kant in de ontwerpen te verwerken. Maar de docenten vonden het niet uitgesproken genoeg. Ik raakte onzeker en besloot niet af te studeren dat jaar. In 2022 kreeg ik met mijn nieuwe collectie, *When I Say 4Eva, I Mean This*, wél positieve feedback en voelde me daardoor zelfverzekerder. Deze collectie is geïnspireerd op Barbies 11. Nieuwe Barbies hebben vaak een eigen thema. Dus ik probeerde in mijn collectie verschillende types te maken met elk hun eigen belevingswereld. Misschien heeft het ook wel te maken met hoe zelfverzekerd je de collectie presenteert en je niet te veel aantrekt van de mening van anderen.

Hoe heb je je carrière voortgezet na het afstuderen?

Inmiddels werk ik, in opdracht, bij een modehuis in Parijs. Dat werkt anders dan wanneer je de vrijheid hebt en je je eigen collectie kunt ontwerpen. Om origineel en vernieuwend te blijven maak ik naast het uitvoeren van de opdracht ook persoonlijke varianten die ik vervolgens ook presenteer. Anders blijft alles toch maar hetzelfde.

[Volg Eva op Instagram: evavrolijk_](https://www.instagram.com/evavrolijk_)

10

11

Bekijk ook de foto's en video op het weblog:

www.dmdm25.nl